

El context; no tan sols idees i estratègies

Dll, 27/10/2014

[Persona, Empresa i Societat](#)

Acostumo a insistir que la RSE no es redueix a idees i estratègies. Ni a metodologies i models de gestió. Què és la RSE requereix que la plantegem tenint en compte la mida, el sector i el context de l'empresa. Fins aquí cap novetat. Però, després de tornar d'una trobada internacional, segueixo pensant que persistim en l'error de creure que l'RSE és una idea -suposem- brillant que només espera ser aplicada de manera adequada. I que, per tant, els contextos nacionals i socials no són més que la pista d'aterratge d'una cosa que ja està predefinida. No és la primera vegada que insisteixo que un dels errors més monumentals en el desenvolupament de la RSE és creure que aquesta es confina a Europa i Estats Units, que és on hi ha les idees, i la resta del món, a aplicar-les. Per això voldria insistir en un aspecte específic, que sovint s'oblida. Escoltar les diferents veus de la RSE és una oportunitat d'aprenentatge, especialment per a les empreses globals i les escoles de negocis. Perquè no es tracta només d'aclarir què pensa i com es pensa, sinó també des d'on es pensa. Entre altres coses perquè hi ha gent que confon ser universal amb tenir un discurs tan generalista amb el qual és impossible no estar-hi d'acord... per bé que de vegades, alhora, també és impossible saber de què està parlant.

Si no es considera el que vaig a dir una provocació, crec que en aquesta qüestió es dona una certa analogia amb l'aparició, en el seu moment, de la teologia política (a Europa) i la teologia de l'alliberament (a Amèrica Llatina). Ambdues donaven resposta al repte d'elaborar un discurs teològic que fos rellevant socialment i que parlés de Déu des del sofriment de les víctimes. Però aquesta resposta tenia modulacions diferents des d'Europa i des d'Amèrica Llatina. El repte era (és?) apassionant, perquè un repte compartit és un diàleg de mirades sobre la realitat i des de la realitat, no una confrontació de doctrines. Doncs l'analogia teològica crec que pot valer per a la RSE. Per exemple: que el repte de l'RSE pugui tenir trets fonamentals comuns no vol dir que el discurs i els plantejaments originats a Europa hagin de ser traspassats a Amèrica Llatina, com si allà no hi hagués veus, iniciatives i experiències diferenciades, que sostenen per elles mateixes.

No és el lloc ni el moment d'entrar en el debat teològic (tot i que de vegades algunes discussions sobre la RSE superen la mala teologia), però sí de plantejar el supòsit de fons que batega en totes aquestes qüestions: la RSE és sempre contextual, i si deixa de ser-ho, deixa de ser RSE. Això té conseqüències molt concretes: en termes corporatius, la RSE no s'ha de plantejar exclusivament des de la perspectiva de les seues centrals de les empreses transnacionals, i des dels problemes i els moviments socials existents en les societats on estan instal·lades. Ara no m'estic referint a la tòpica acusació que per a algunes empreses la RSE és una operació cosmètica o de relacions públiques. A això ja donem per descomptat que no cal fer-hi més esment que el que exigeix fer un inventari. Estem parlant d'una altra cosa.

Algunes empreses ja tenen clar que la RSE és una qüestió estratègica, de política d'empresa. I, consegüentment, dissenyen polítiques corporatives sobre això. Quan una empresa fa això, se li sol demanar que sigui coherent. Però jo crec que la coherència, en aquest cas, suposa -paradoxalment- no actuar a tot arreu de la mateixa manera (fins a cert punt, és clar); o, millor dit, no fer el mateix a tot arreu. Es tracta d'evitar la temptació de generalitzar polítiques de RSE que només són adequades i significatives en els contextos socials i culturals on estan ubicades les seues centrals corporatives. I això no és fàcil plantejar-ho, perquè és molt temptador dissenyar les polítiques de RSE en funció dels stakeholders de la matriu. Es tracta d'atendre a i de comprendre el context en què s'actua, i de dialogar amb els actors rellevants d'aquest context. Una perspectiva global d'RSE serà innovadora si és capaç, precisament, d'adequar-se a les diverses realitats locals. No es tracta d'exportar RSE, sinó de crear RSE. En aquest sentit, cal assenyalar que la resposta a la típica pregunta què és la RSE no és una definició, sinó una interpretació. Una interpretació raonada i raonable, és clar. Però una interpretació contextualitzada. I, per tant, que la RSE ha de ser un discurs més global vol dir que s'han d'escoltar totes les veus, amb entitat pròpia, i no només com a delegació o ressò del que s'ha pensat i plantejat des d'altres contextos.

Responsabilitat. Social. Empresa. Aquestes paraules al·ludeixen a tres realitats que no tenen cap significat abstretes del seu context. Per això és tan important que cada context generi les seves pròpies veus, i que aquestes siguin reconegudes.